

Monografie je doplněna odkazy na socio-
logické výzkumy a šetření, předkládaná tvr-
zení jsou doložena odkazy na zdroje a autor
často využívá citací. Obsáhlý seznam použité
literatury uvedený v závěru knihy dokládá
preciznost, s jakou autor při práci postupo-
val. Kniha jistě poslouží nejen studentům
politologie, mezinárodních vztahů a moder-
ních dějin, může být přínosem – jak jsem již
naznačil výše – i zájemcům o problematiku
česko-slovenských vztahů a těm, kteří hle-
dají vysvětlení událostí z let 1989–1992.

*Petr Just, Fakulta sociálních věd,
Univerzita Karlova, Praha*

1. Cabada, Ladislav – Dvořáková, Vladimíra a kol. Komparace politických systémů III. Praha: Oeconomica, 2005. Kubát, Michal (ed). Politické a ústavní systémy střední a východní Evropy. Praha: Eurolex Bohemia, 2004.
2. Fiala, Petr – Herbut, Ryszard. Středoevropské systémy politických stran. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2003. Fiala, Petr – Holzer, Jan – Strmiska, Maxmilián a kol. Politické strany ve střední a východní Evropě. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2002.
3. Hloušek, Vít – Kopeček, Lubomír. Konfliktní demokracie: moderní masová politika ve střední Evropě. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2004.

Michal Kubát:

**VÝVOJ A PROMĚNY STÁTNÍHO
ZŘÍZENÍ POLSKA VE 20. STOLETÍ.
INSTITUCIONÁLNĚ POLITICKÁ
STUDIE**

Dokořán, Praha, 237 s.

Stylový wrocławský *maluch* – reklama na módní místní bar – na obálce nejnovější monografie Michala Kubáta dává tušit, že i ten-

tokrát se pražský politolog rozhodl věnovat v monografickém zpracování jednomu ze svých nejsilnějších témat – Polsku a polské politice. Po knize věnující se problematice polských voleb, monografii detailně popisující současnou polskou politiku v celé její komplexní šíři se nyní vydal Kubát cestou popisu a analýzy institucionálního vývoje politických systémů a režimů na území Polska. V typograficky velmi solidně vyvedené knize se Kubát věnuje v perspektivě dia-
chronní komparace složitému vývoji polské-
ho politického systému, respektive, v někte-
rých historicky zvláště exponovaných obdo-
bách, paralelně existujících polských poli-
tických systémů. Předem budiž řečeno, že
Kubátova tematická i metodologická kázeň
činí z publikace jasně uchopitelné a sevřené
dílo, které ovšem vybízí k dalšímu bádání
např. v oblastech vzájemného ovlivňování
polské politiky, společnosti a kultury či třeba
jednotlivých polských *politics*.

Na publikaci je patrná obrovská Kubátova
erudice ohledně polské politiky a jejích pro-
měn. Je třeba rovněž ocenit interdisciplinární
přístup kombinující klasické komparativní
politologie s ústavním právem a zejména
metodicko-interpretacími postupy historické
vědy. Zejména historický přesah textu
(Kubát se stručně avšak výstižně věnuje
i proměnám středověkého polského státu)
představuje další důkaz vzájemné užitečnos-
ti politologie a historie. Postupům oné druhé
vědecké disciplíny ostatně odpovídá velmi
solidní Kubátova práce s prameny i sekun-
dární literaturou. Jednotlivé kapitoly mají
logickou a navíc kompatibilní strukturu, což
usnadňuje čtenářům komparaci.

K publikaci nelze mít výtky zásadního
charakteru, takže se tento text omezí pouze na
komentáře některých fenoménů v knize trak-
tovaných. Čtenář může poněkud postrádat
zhodnocení důsledků dělení Polska a exis-
tenci tří poměrně rozdílných kulturně-politic-
kých milieu v etapě druhé polské republiky.
Byť ani v jednom ze záborů nedošlo před

obnovením polské samostatnosti v roce 1918 k plné demokratizaci politiky, představovala politika v zábořech v dobrém i špatném jakýsi inkubátor budoucí polské politické elity.

Naopak vyzdvihnout je třeba citlivé posouzení tzv. sanačního režimu 20. a 30. let z hlediska jeho charakteristik a zařazení, což odráží autorovu zkušenost na půdě výzkumu nedemokratických režimů (viz kapitola 2.3.3 a s. 77–78). Kubát dobře zachytil i implicitní paradox existence druhé polské republiky spočívající v tom, že polský parlament byl sice na jednu stranu nositelem institucionální tradice a institucionálně-politické kontinuity, jeho role v reálném politickém procesu a zejména jeho fragmentace ovšem velmi silně narušila akceschopnost politického systému samotného. Stejně tak je možné, přinejmenším v českém prostředí, ocenit, že se autor věnoval i tématu svobodného města Gdaňsku a (rozhodně méně známému) tématu slezské autonomie a její podoby.

Velmi dobře je zpracována i tematika popisu a analýzy „polské cesty“ komunistů k moci, jakož i samotná fikce komunistické „ústavnosti“. Ani zde navíc Kubát nepodlehл pokušení zjednodušovat skutečnost „lidového“ Polska. Jeho periodizace let 1944–1989 je přesvědčivá, logická a odpovídá společensko-politickému vývoji Polska v tomto období. Podobně zajímavé je i nastínění diskuse o zpětném hodnocení PLR.

Zajímavé jsou pasáže věnované válečnému stavu či emigrační vládě. Naopak problematické je pojetí kapitoly 4.5 (PSDS), kdy se autor věnuje polské státostraně pouze v období 50. let a pomíjí tak například velmi důležitou (a ostatně i zajímavou) periodu faktického rozkladu a rekonstituce strany v 80. letech. Spíše škoda je, že v kapitole o komunistickém Polsku pojednává pouze o katolické církvi a nechává stranou jiná

centra odporu proti komunistické moci. Na druhou stranu by se takové pojetí zřejmě vymykalo celkovému plánu knihy. Ostatně, to, že se autor v historické perspektivě zabývá fenoménem polského katolicismu a jeho politickými konsekvencemi, lze jen přivítat.

Současnému vývoji (tzv. třetí republika) je věnován adekvátní prostor, zachycena je jak etapa tranzice, tak demokratické konsolidace. Kubát věnuje pozornost logicky zejména složitému ústavnímu vývoji, ale stranou neponechává ani další relevantní aspekty. Nevyhýbá se ani stručnému komentáři vlivu vstupu Polska do EU, což je skvělé. Možná je škoda, že nevěnoval více pozornosti i projektům tzv. čtvrté republiky, byť se (zatím) zdá, že se jednalo spíše o součást volebního marketingu, než o promyšlené ambice systémově orientovaných reforem polského institucionálního prostředí.

Autor se nevyhýbá diskusi nad prvky kontinuity a diskontinuity různých politických systémů, jimiž Polsko ve své bohaté historii prošlo. Jeho kniha tak není v žádném případě pouhým kompendiem polské *polity*, ale také svěbytným příspěvkem ke komparativní analýze ukazujícím rozsáhlé možnosti diachronní komparace jediné případové studie, a konečně také příspěvkem k diskusi o *path dependency* současné vlny demokratizace středoevropského prostoru.

Kubátova kniha není „převratná“ v tom smyslu, že by měnila stávající postupy komparativní politologie. Je však důkazem solidnosti a vysoké míry konsolidace české politické vědy, přinejmenším v oblasti *comparative politics* a *comparative governments*. Lze říci, že i touto publikací odvedl Michal Kubát (tradičně) dobrou práci a nezbyvá než se těšit, jaké polské téma si vybere za předmět své další monografie.

Vít Hloušek, *Fakulta sociálních studií
Masarykovy univerzity, Brno*